

54. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.22.
 55. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.24.
 56. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.25.
 57. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.34.
 58. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.111.
 59. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.116.
 60. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.117.
 61. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.118.
 62. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.119.
 63. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.120.
 64. Tam samo. – F.3766. – Op.1. – Spr.177.
 65. Tam samo. – F.3766. – Op.3. – Spr.1.
 66. Tam samo. – F.3766. – Op.3. – Spr.2.
 67. TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – F.581. – Op.1. – Spr.26.
 68. Crampton R. J. Bulgaria. – Oxford: Oxford University Press, 2007.
 69. Hindley G. The royal families of Europe. – Constable, 2000.
 70. The Ukraine, 1917–1921: A Study of Nationalism. – Cambridge, 1977.

Hai–Nyzhnyk P. P., Doctor of Historical Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Head of the Department of Historical Studies at the Research Institute of Ukrainian Studies (Ukraine, Kyiv), Hai–Nyzhnyk@ukr.net

Ukrainian–Bulgarian intergovernmental and diplomatic relations: 1918–th

The Ukrainian–Bulgarian intergovernmental and diplomatic relations were studied during 1918. The activity of the Embassy of Bulgaria in Ukraine and the Embassy of the Ukrainian State in the Bulgarian Kingdom, as well as the Bulgarian ambassador in Kyiv I. Shishmanov and the Ukrainian ambassador to Sofia O. Shulgyn are analyzed.

Keywords: history of diplomacy, Ukrainian–Bulgarian relations, Shishmanov, Shulgyn, Ukrainian State, Bulgarian Kingdom.

* * *

УДК 327–055.1(437.1)+94(437.1)

Варгатюк С. В.,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету журналістики та міжнародних відносин, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), liana.v@i.ua

ДИПЛОМАТИЧНІ КОНТАКТИ ДИРЕКТОРІЇ УНР З ПРЕДСТАВНИКАМИ АНТАНТСЬКОГО ШТАБУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Мета дослідження: вивчити діяльність українських дипломатів часів Директорії УНР у справі налагодження відносин з представниками антантського штабу на півдні України. Проаналізувати наслідки перших дипломатичних контактів делегації від УНР з командуванням франко–грецького десанту, що зайняв південну частину території України між Дністром і Бугом по лінії Тирасполь–Бірзула–Вознесенське.

Застосовані методи: порівняльний аналіз, історизм.

Основні одержані висновки: під час переговорного процесу антантський штаб запровадив щодо України тактику політичного шантажу, маючи надію, що невдачі на оборонному фронті примусять українців прийняти важкі умови французького протекторату, під яким Україна перетворювалася б на беззладний державний орган, а це не влаштовувало українській політичній провід.

Ключові слова: мілітарна допомога Антанти, переговори, справа державної незалежності України.

18 грудня 1918 року в Одесі, Миколаєві та Херсоні висадилися війська Антанти: невеликі французькі і грецькі частини під проводом французького генерала Бірюса, а з січня 1919 року – його співвітчизника – генерала д'Ансельма. Десант зайняв південну частину території між Дністром і Бугом по лінії Тирасполь–Бірзула–Вознесенське. Протягом грудня 1918 року франко–грецький десант закріпився в усіх портових містах Криму. Антантські воєнно–морські сили зосереджувалися в основному в Керчі та Севастополі [1, с. 40].

Ще у вересні 1918 року було очевидно, що Центральні держави (Німеччина, Австро–Угорщина, Османська імперія, а пізніше і Болгарія) програли війну. Військові сили союзників під проводом французького генерала Франше–д'Еспере наблизилися до України з боку Балкан та району Дунаю [2, с. 286]. Вже в жовтні 1918 року уряд П. Скоропадського намагався нав'язати контакти із представниками Франції в Яссах [3, с. 411].

З відновленням законів УНР Україна дала наказ армії не входити в конфлікт з антантським десантом і чинити опір тільки денікінцям, які під прикриттям антантського десанту намагалися здобути Одеси.

Перші спроби України добі Директорії УНР налагодити офіційні контакти з представниками командування антантського десанту не були успішними. Український генерал В. Греків виконував обов'язки офіційного посланника УНР до Одеси [4, с. 3]. Він доповів членам українського державного проводу, що командування десанту перебуває у тісному контакті з представниками «білого руху» Росії, на чолі якого стояв генерал А. Денікін.

Напередодні відкриття Конгресу Трудового Народу України Директорія відправила 21 січня 1919 року до Одеси другу дипломатичну місію в складі міністра преси О. Назарука та міністра народного господарства С. Остапенка. Дипломати мали інструкцію від українського уряду робити все можливе, щоб отримати мілітарну допомогу від Антанти для боротьби з наступом Червоної армії. З дозволу Директорії українські представники могли іти на будь–які, компроміси крім двох питань: незалежність УНР і аграрна реформа [5, с. 120].

У відповідь на прохання місії О. Назарука – С. Остапенка прискорити військову допомогу для України начальник штабу антантських військ в Одесі французький полковник А. Фрайденберг наполягав на виході зі складу Директорії й уряду «В. Винниченка і В. Чехівського як більшовиків й С. Петлюри як бандита» [6, с. 17].

А. Фрайденберг вимагав мобілізувати 300 000 українських вояків, які під керівництвом антантського командування воювали б проти Червоної армії. Українських старшин повинні були замінити денікінські офіцери. Економіка, фінанси та залізниці України переходили під контроль Франції. Справа державної незалежності України мусила вирішитися на Паризькій мирній конференції, а до того часу Директорія УНР мала звернутися з проханням до французького уряду щодо прийняття України під його протекторат [7, с. 97–98].

Перед поїздкою до Одеси О. Назарук попередив В. Винниченка про вимоги командування французького десанту щодо його виходу з Директорії. В. Винниченко відповів: «Не в'яжіться з тим, що там чекають мого уступлення за більшовизм... Я готов уступити» [5, с. 120].

Наступ Червоної армії примушував Україну без уважного вивчення вимог антантського командування, привезених 26 січня 1919 року делегацією О. Назарука – С. Остапенка, у той же день відправити до Одеси нову місію на чолі з віце–міністром зовнішніх справ УНР А. Марголіним [8, с. 3].

В Одесі А. Марголін провів переговори з представниками урядів Кубані, Дону й Білорусії, які також шукали контактів з антантським командуванням.

А. Марголін запропонував спільними зусиллями переконати французів, що концепція відродження старої Росії не має під собою ґрунту [9, с. 112–113].

Вагомого значення набувала та подія, що до спільних дій вдалося приєднати представництво Дону. Давній сепаратизм населення цього краю щодо російського центру симпатизував самостійницьким стремлінням українських політиків доби Директорії УНР. Головне, що ця область мала спільний кордон з басейном українського Донбасу і від стосунків України з урядом Дону залежала й доля правого флангу українського оборонного фронту.

5 лютого 1919 року А. Марголін склав текст спільної відозви, яка мала назву «Декларація України, Білорусії, Кубані і Дону про їхню політичну концепцію». Її підписали від уряду УНР А. Марголін, від Білорусії М. Бахнович, Кубані А. Бич і від Дону генерал М. Черчукин [9, с. 114].

Автори документу намагалися переконати представників Антанти, що після жовтневих подій 1917 року розбудова Росії на федеративному принципі не можлива, оскільки не існував об'єднуючий центр – Всеросійські установчі збори. Через те федеративна концепція Російської держави має шанс на життя тільки через зміцнення державності самостійних новоутворень, існуванню яких загрожує Радянська Росія та реакційні сили «білого руху». Тому молодим країнам необхідна антантська збройна допомога.

Декларація пропонувала створити спільний генеральний штаб з «метою керування військовими операціями на підставі взаємного порозуміння нових державних одиниць у тісному контакті між собою і з великодержавами Антанти» [9, с. 114].

Декларація А. Марголіна не відповідала загальному напрямку зовнішньої політики Директорії УНР. Цей документ нагадує державницьку концепцію Центральної Ради, викладену у Третьому Універсалі [10, с. 72]. Він зберігав федеративний зв'язок між Україною й рештою земель колишньої Російської імперії.

На відміну від Третього, Четвертий Універсал Центральної Ради заявляв про повне відокремлення України від Росії [10, с. 77]. Ці два Універсали можна розглядати і як прояв різних, альтернативних концепцій внутрішньої й зовнішньої політики України: федеративної і самостійницької. Коли Директорія прийшла до влади й відновила закони УНР, саме Четвертий Універсал був тим фундаментом, на якому відроджувалася українська республіка.

При складанні тексту декларації А. Марголін, нехтуючи реальну зовнішньополітичну концепцію Директорії УНР, діяв у вузько-партійній площині програми-максимум Української партії соціалістів-федералістів [11, с. 29].

Проте навіть концепція федералізму не знайшла розуміння у антантських чинників. Декларація А. Марголіна була надрукована в одеських газетах й гостро критикувалася представниками «білого руху», під значним впливом яких перебував французький полковник А. Фрайденберг [5, с. 141–142].

Список використаних джерел

1. Великий Жовтень і Громадянська війна на Україні.
2. Косик В. Франція і питання самостійності України 1917–1919 рр. – Л., 1993.

3. Дорошенко Д. Історія України. Т.2.
4. Воля від 04.01.19.
5. Назарук О. Рік на Великій Україні. – Відень, 1921.
6. Десятников В. Хто є хто. Політичні портрети. – К., 1991.
7. Мазепа І. Україна в огні і бурі революції 1917–1921. Т.1.
8. Вісник УНР від 26.01.19.
9. Марголін А. Україна і політика Антанти.
10. Зозуля Я. Велика українська революція. – Нью-Йорк, 1967.
11. Багатопартійна українська держава на початку ХХ ст.

References

1. Velykyj Zhovten' i Gromadjans'ka vijna na Ukraїni.
2. Kosyk V. Francija i pytannja samostijnosti Ukraїny 1917–1919 rr. – L., 1993.
3. Doroshhenko D. Istorija Ukraїny. T.2.
4. Volja vid 04.01.19.
5. Nazaruk O. Rik na Velykij Ukraїni. – Viden', 1921.
6. Desjatnykov V. Hto je hto. Politychni portrety. – K., 1991.
7. Mazepa I. Ukraїna v ogni i buri revoljucij 1917–1921. T.1.
8. Visnyk UNR vid 26.01.19.
9. Margolin A. Ukraїna i polityka Antanty.
10. Zozulja Ja. Velyka ukraїns'ka revoljucija. – N'ju-Jork, 1967.
11. Bagatopartijna ukraїns'ka derzhava na pochatku XX st.

Vargatyuk S. V., candidate of historical sciences, dependent, deputy of the chair of international relations of the faculty of journalism and international relations, Kyiv national university of culture and arts (Ukraine, Kyiv), liana.v@i.ua

Diplomatic contacts of the UNR Director with representatives of Antants Staff in southern Ukraine

The purpose of the study: to study the activities of Ukrainian diplomats during the time of the Directory of the UNR in the establishment of relations with representatives of the Entente Staff in the south of Ukraine. To analyze the consequences of the first diplomatic contacts of delegations from the UNR with the command of the Franco-Greek landing, occupying the southern part of the territory of Ukraine between the Dniester and the Bug along the Tiraspol-Birzul-Voznesensk line.

Applied methods: comparative analysis, historicism.

The main conclusions obtained: during the negotiation process, the Entente Headquarters introduced tactics of political blackmail to Ukraine, hoping that failures on the defense front would force Ukrainians to accept the difficult conditions of the French protectorate, under which Ukraine would become a powerless state body, and this was not suited the Ukrainian political leadership.

Keywords: Entente Military Assistance, Negotiations, State Independence of Ukraine.

* * *

УДК 94(477)«XX»

Литвин Н. М.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософських і соціальних наук, Київський національний торговельно-економічний університет (Україна, Київ), bauschlomba@gmail.com

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ПЛАНОВОЇ ЕКОНОМІКИ 1930-Х РОКІВ

Розкрито завдання та цілі, які ставилися перед торговельно-економічною освітою з боку партії та навчально-методичні плани по розвитку торговельно-економічної освіти в 1930-х роках.

Ключові слова: торгівля, торговельно-економічна освіта, комерційні училища.

Перехід до планової економіки, розвиток різних форм господарювання, щорічне зростання кількості фермерських та індивідуальних господарств вимагало створення цілісної системи торгівельно-економічної освіти, яка б відповідала національним інтересам і світовим тенденціям розвитку, забезпечувала підготовку кваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних втілювати їх ужиття. Історія торговельно-економічної освіти свідчить про те, що у певні періоди